

ΝΕΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ:
Διδακτική εφαρμογή

Επιμέλεια:

Βασιλική Σελιώτη, Γραφείο Αναλυτικών Προγραμμάτων
Βασιλική Παπαδάκη, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Εποπτεία:

Δρ. Φ. Αφροδίτη Αθανασοπούλου, μέλος της Επιστημονικής
Επιτροπής Προγράμματος Λογοτεχνίας

ΔΗΜ. ΔΟΥΚΑ ΔΗΜ. ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΥ Κ.Α.
ΤΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ
ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

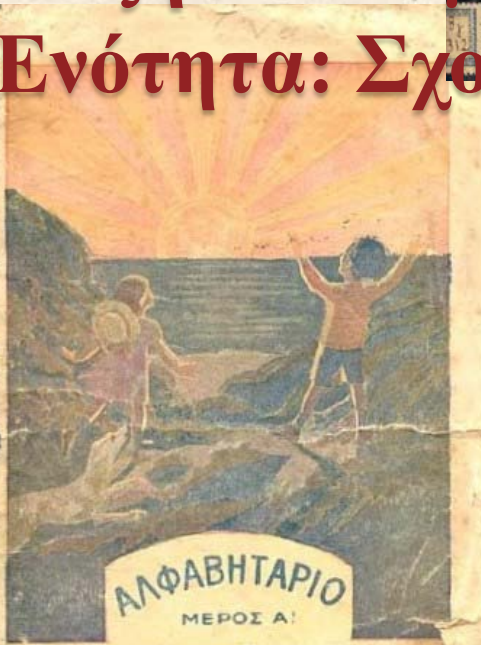

Τάξη: Α' Γυμνασίου Θεματική Ενότητα: Σχολείο-Σχολική Ζωή

Δ. ΔΕΛΗΠΕΤΡΟΥ, Δ. ΔΟΥΚΑ, Ρ. ΙΜΒΡΙΩΤΗ
ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΑ

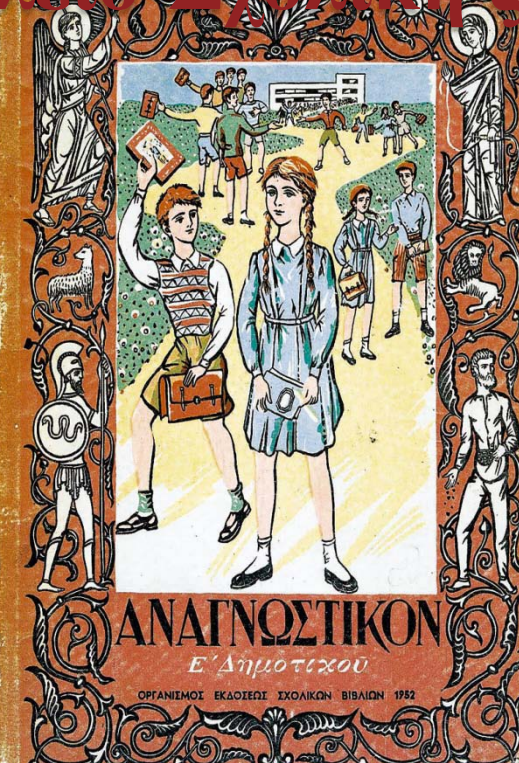

ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΘΗΝΑΙ 1932

ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ
ΜΕΡΟΣ Α!

Συντακτική Επιτροπή:
Δ. Ανδρεάδης, Α. Δελαμούρας, Π. Μιθράνας,
Ζ. Παπαντωνίου, Μ. Τρανταφυλλίδης,
Κ. Μαλέας (επιμόρφος)

Ειδικοί διδακτικοί στόχοι (Π.Σ.Λ. σ. 83):

- Σύγκριση/διάζευξη παλαιότερων και σύγχρονων μορφών σχολικής ζωής
- Έμφαση στη σχέση παιδικής και ενήλικης ματιάς: ο κόσμος των «μεγάλων» μέσα απ' τα μάτια των «μικρών», και αντίστροφα, η «εδέμ» της παιδικής ηλικίας

Στόχοι λογοτεχνικού γραμματισμού για τις τάξεις: Α΄ + Β΄ Γυμνασίου (Π.Σ.Λ. σ. 87):

→ «Γραμματική» της λογοτεχνικής
γλώσσας

- Ποιητικός λόγος: σύνταξη ποιητικών προτάσεων
- Αφηγηματικός λόγος: δομικά υλικά αφηγηματικού κόσμου, «γραμματικά» πρόσωπα αφηγηματικής γλώσσας

→ Θεωρία των λογοτεχνικών ειδών

- Ποίηση / Αφήγηση «του εγώ» - Ποίηση / Αφήγηση του «εμείς»
- Είδη λαϊκής στιχουργικής και αφηγηματικής παράδοσης

Προτεινόμενα Κείμενα Θ.Ε.

- **Ν.Καζαντζάκη, Η Νέα Παιδαγωγική**
- Α.Τσέχωφ, «Μαθητική Περιπέτεια»
- Γ.Κατσούρη, «Στυλιανού Ανάβασις»
(απόσπασμα)
- Ν.Βρεττάκου, «Τα δεκατέσσερα παιδιά»
(απόσπασμα από το «Στη γυναίκα με το τσακισμένο χέρι»)
- Γ.Κουβαρά, «Ανδρομάχης Επάνοδος»
- Κ.Παλαμά, «Τα σκολειά χτίστε» (απόσπασμα)

Βασικές αρχές επιλογής κειμένων

- Άξονες Α.Π.: (Π.Σ.Λ. σ. 73-75)
- Συμβατότητα με **Ειδικούς Διδακτικούς Στόχους**
- Συμβατότητα με στόχους **Λογοτεχνικού Γραμματισμού**
- Αντιστοιχία με δείκτες επιτυχίας: (Π.Σ.Λ. σ. 89-93)
- Προβολή ποικίλων «**οπτικών**»
- **Σύγκριση-συνεξέταση-αντιπαραβολή** κειμένων (Π.Σ.Λ. σ. 74, 94)
- Δυνατότητα άσκησης στη **Δημιουργική Γραφή** (Π.Σ.Λ. σ. 75, 95)
- **Επικαιροποίηση** θεμάτων: (Π.Σ.Λ. σ. 94)
- **Διαθεματικότητα** : (Π.Σ.Λ. σ. 94)
- **Ευρύτητα αντιπροσώπευσης** (Νεοελληνική, Κυπριακή, Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, ποίηση, πεζογραφία): (Π.Σ.Λ. σ. 75)

Μέσα και υλικά:

1. Κείμενα προς συνεξέταση

- Νίκου Καζαντζάκη,
«Η Νέα Παιδαγωγική»
(Κ.Ν.Λ. Α΄ Γυμνασίου, σελ. 92)
- Γιάννη Κουβαρά,
«Ανδρομάχης Επάνοδος»
(Γ. Ακρίβου, *Να μαθαίνω γράμματα*)

2. Γελοιογραφία

3. Ηλεκτρονικοί υπολογιστές: Φιλμάκι από youtube, Φωτογραφικό υλικό σε “movie maker”
4. CD player ή youtube : Τραγούδι: «Μικρό παιδί σαν ήμουνα...» (Στίχοι Γ. Ζωγράφος, Μουσική Λ.Κόκοτος)
5. Απόσπασμα από την ταινία «Ο κύκλος των χαμένων ποιητών»

Ειδικοί στόχοι

Θεματικού & αξιακού Περιεχομένου:

- Η διαχρονικότητα της παιδικής αγωνίας για την πρώτη μέρα στο σχολείο
- Σύγκριση παλαιότερων – σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων
- Στάση γονέων προς το σχολείο τότε και τώρα
- Η μορφή του δασκάλου τότε και τώρα

Λογοτεχνικού γραμματισμού:

- Σύνταξη ποιητικών προτάσεων
- Αφηγηματικός λόγος

Επεξεργασία κειμένων

- Τι είδους κείμενα είναι αυτά;
Τι τα διαφοροποιεί; → ποια τα γνωρίσματά τους;

(τα ερωτήματα εξυπηρετούν τους στόχους του λογοτεχνικού γραμματισμού)

- Ποιητικό: ελεύθερος στίχος (απουσία στροφών, ομοιόμετρων στίχων, ομοιοκαταληξίας)
- Πεζό: αφηγηματικό (2 επεισόδια με βάση την αλλαγή του χρόνου, των πρωταγωνιστών και του θέματος, αυτοβιογραφικό κείμενο: αφήγηση «του εγώ» που εκφράζει ωστόσο μια κοινή εμπειρία ομηλίκων)

(οι μαθητές διακρίνουν τα γένη και ειδικότερα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων ειδών - κειμένων)

«Η Νέα Παιδαγωγική» Θεματικό – αξιακό περιεχόμενο

Α΄ Επεισόδιο:

- ✓ Με ποια συναισθήματα ξεκινά το παιδί για το σχολείο και πώς αυτά αποδίδονται από το συγγραφέα;
- ✓ Ποια η στάση των γονιών του;
- Εντοπίζονται φράσεις από το κείμενο με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για τις οικογενειακές σχέσεις εκείνη την εποχή

«Η Νέα Παιδαγωγική»

- Πρώτες εντυπώσεις από τον δάσκαλο:
Στάση πατέρα: «μην τον λυπάσαι, δέρνε τον»
- ✓ Συγκρίνετε τις αναμνήσεις του Καζαντζάκη με τις δικές σας αναμνήσεις από την πρώτη μέρα στο σχολείο: συναισθήματα, στάση γονιών κ.ά.

«Η Νέα Παιδαγωγική»

Β' Επεισόδιο:

- ✓ Πώς επιβεβαιώνονται οι πρώτες εντυπώσεις για το δάσκαλο;
- ✓ Πώς παρουσιάζεται η «Νέα Παιδαγωγική» από το συγγραφέα και γιατί;

Προσοχή! αλλαγή γραμματικού υποκειμένου: από το «εγώ» (Α' Επεισόδιο) στο «εμείς» (Β' Επεισόδιο) → δήλωση μιας κοινής σχολικής εμπειρίας

«Ανδρομάχης Επάνοδος»

- Έμφαση στο motto: «υπέροχο επάγγελμα»: Γιατί «υπέροχο» και υπό ποιες περιστάσεις; (σύνδεση με περιεχόμενο ποιήματος)

Το *motto* ανήκει στο παρακείμενο, δηλαδή στο σύνολο των ποικίλων στοιχείων που πλαισιώνουν το λογοτεχνικό κείμενο, όπως τίτλος, όνομα συγγραφέα, κ.ά.

- Ποια στοιχεία έχουμε για το χρονικό επίπεδο; 100 χρόνια μετά τη 'Νέα Παιδαγωγική', τι έχει αλλάξει;
- Τι είδους πληροφορίες έχουμε για την κ. Βίκυ; Έμμεσες: μέσα από ενέργειες παιδιών
- Γιατί συσσώρευση ρημάτων;

«Ανδρομάχης Επάνοδος»

- Πώς αντιδρά στις εκδηλώσεις αγάπης;
- ραγισ

μένο → Τι συμβαίνει εδώ; Ο ποιητής δημιουργεί μια εικόνα για το περιεχόμενο της λέξης, μιας λέξης που χρησιμοποιείται συνήθως για την «καρδιά»

εμφανής σύνδεση μορφής-περιεχομένου

«Ανδρομάχης Επάνοδος»

- «θαλερόν δάκρυ χέουσα» - Λόγιος στίχος → «δακρυόεν γελάσασα» (Ιλιάδα Ζ: συνάντηση Έκτωρα-Ανδρομάχης)

Διαθεματικότητα

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία → Ερμηνεία τίτλου «Ανδρομάχης επάνοδος» → υπενθύμιση της Αγάπης με τον πολιορκητικό κλοιό της

- «αξόδευτη»: αθωότητα παιδικής ηλικίας, αγάπη αξόδευτη από δεινά και απογοητεύσεις ενήλικου βίου

Τελική σύγκριση κειμένων (ως προς τη μορφή, την οπτική γωνία, το περιεχόμενο)

-Ποιητικό

-Απρόσωπος
παρατηρητής
Σχολιαστής (στίχοι
παρένθεσης)

«Παιδιών η Βασιλεία»

≠

-Πεζό

-Αφήγηση σε α' πρόσωπο
ενικού και πληθυντικού:
φωνή/ματιά παιδική ή
ενήλικη, νοσταλγία ή πίκρα;

«βασίλευε και κυβερνούσε»

(ο διευθυντής)

- Γιατί η δασκάλα αυτή γνωρίζει «θρίαμβο»;
- Συγκρίνετε τις δύο μορφές δασκάλων σε σχέση με το motto του ποιήματος

Άλλες δραστηριότητες

- Μελετώντας τη γελοιογραφία να σχολιάσετε τη στάση των γονιών έναντι του δασκάλου (και του παιδιού) και να την συγκρίνετε με την αντίστοιχη στάση του πατέρα στη «Νέα Παιδαγωγική» του Ν. Καζαντζάκη. Τι συμπεράσματα βγάζετε;

Άλλες δραστηριότητες

- Παρακολουθήστε το φωτογραφικό υλικό στο φιλμάκι «Η Ελλάδα εκπαιδεύεται» και στη συνέχεια το φιλμ «Η Εκπαίδευση σήμερα και αύριο» (youtube.com).

Καταγράψτε τις σκέψεις σας για το πώς εξελίχτηκε το εκπαιδευτικό σύστημα μέσα στον αιώνα που πέρασε.

Άλλες δραστηριότητες

- Ακούστε το τραγούδι του Λ. Κόκοτου «Μικρό παιδί σαν ήμουν». Σε τι συνθήκες αναφέρεται και ποια στάση απέναντι στο σχολείο και στη μάθηση γενικά σας υποβάλλει; Πώς συνδέεται με τα λογοτεχνικά κείμενα που μελετήσατε;
- Παρακολουθήστε το απόσπασμα από την ταινία «Ο κύκλος των χαμένων ποιητών» και συγκρίνετε τη μορφή του δασκάλου με τις αντίστοιχες των κειμένων σας.

Άλλες δραστηριότητες

Απόπειρα δημιουργικής γραφής

- Δοκιμάστε να ξαναγράψει ο καθένας την παράγραφο «Στην Τετάρτη τάξη... ωσότου έβγαινε αίμα», (Ν.Καζαντζάκη «Η Νέα Παιδαγωγική») βάζοντας στη θέση του δασκάλου τον τύπο ενός εκπαιδευτικού που γνωρίζετε.

Συναρτήσεις με τα άλλα κείμενα

- Η «Μαθητική περιπέτεια» του Τσέχωφ με τη «Νέα Παιδαγωγική» σε ό,τι αφορά τις «παλαιές παιδαγωγικές αντιλήψεις» – μας μαθαίνει επίσης τι διάβαζαν σε μια ξένη χώρα τα παιδιά καθώς και ποιο δρόμο έπαιρναν αυτοί που δεν «έπαιρναν τα γράμματα».

Συναρτήσεις με τα άλλα κείμενα

- Το «Στυλιανού Ανάβασις» του Κατσούρη με το ποίημα του Κουβαρά για τη σχετική συγγένεια ως προς τον χρόνο της δράσης (σχολική πραγματικότητα εγγύτερη σε μας σήμερα) και την οπτική γωνία του παιδιού – Οι σημερινοί μαθητές θα μπορούσαν να ρωτήσουν τους γονείς τους για τα θέματα της έκθεσης που έγραφαν ως μαθητές – επίσης μπορούν να σχολιαστούν οι αρχαιόθεμοι τίτλοι των δύο: «Στυλιανού ανάβασις»/Κατσούρης – «Ανδρομάχης επάνοδος»/Κουβαράς

Συναρτήσεις με τα άλλα κείμενα

- Τα «Δεκατέσσερα παιδιά» του Βρεττάκου με το ποίημα του Κουβαρά για την «ιδεολογική» συγγένεια ως προς το αξιακό περιεχόμενο, αλλά και για την κοινή –νεωτερική- μορφή (ποιήματα σε ελεύθερο στίχο, αυτό του Κουβαρά πιο «λυρικό»/έμφαση στα συναισθήματα, εκείνο του Βρεττάκου πιο εκτενές/«αφηγηματικό»).

Συναρτήσεις με τα άλλα κείμενα

«Τα σκολειά χτίστε» του Παλαμά για την «ειδυλλιακή» εικόνα που δίνει της παιδείας, άμεσα συναρτημένη με την κοινωνικοϊστορική συγκυρία: χρόνια του εκπαιδευτικού δημοτικισμού, του «Εκπαιδευτικού ομίλου», της ανόδου του Βενιζέλου στην εξουσία, με λίγα λόγια χρόνια ελπίδων και οραματισμών (καλή διαθεματική άσκηση με την ιστορία, και ειδικά με την ιστορία της εκπαίδευσης) .

*Ευχαριστούμε πολύ
για την προσοχή σας!*

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΑΡΝΕΡΑΣ

ΕΙΜΑΙ

Είμ αγράμματος κουλούτζιν,
έν θωρώ τα δκυό μου νύσια
τζ εις τήν γήν γοιόν το
σκουλούτζιν πασπατεύκω
ίσια ίσια.

Είμαι όπως μνιά κουζούλα,
είμαι γέρημος πό ούλα,
πόν έσει πο τζει τζαι τζει εις
τον κόσμο παραπάνω.

Τζη δουλειά μόν βοσσιτζή
τζαί βοσκός εννά πεθάνω,
γιατί ο τζύρης μ ο φτωχός
άφησέν με δίχα φώς.